

Možnosti spolupráce 16 krajín strednej a východnej Európy s Čínou a pozícia Slovenskej republiky¹

Peter Baláž² – Lukáš Harvánek³

Possibilities of Cooperation between 16 Central and Eastern European Countries and China and position of the Slovak Republic

Abstract

Increasing integration of national economies into the global economy is essential for maintaining and increasing competitiveness. This is of utmost importance for small open economy, such as Slovak economy. Deepening trade partnership with the key players of the world economy is thus inevitable for economy development of all countries. Under the current situation in the global economy characterized by negative effects of the global financial and euro zone crisis emerged region of South and East Asia and specifically China as the most attractive partners. This region has already shown its interest to enter Central Europe countries. Definition of current situation and analysis of potential cooperation of the Slovak republic within the 16 CEE and China framework are thus the main topic of this paper.

Key words

Chinese Economy, European Union, Integration, Competitiveness, Foreign Trade, Slovak Republic, 16 CEE and China Framework

JEL Classification: F14, F15, N85

Úvod

Zložité obdobie, ktorým prechádza pod tlakom rastúcej globalizácie celé svetové hospodárstvo, núti jej jednotlivé teritoriálne súčasti k zmene doteraz uplatňovaných rozvojových stratégií. Súčasný svetový hegemon – čínska ekonomika – opieral hospodársky rast hlavne o expanziu vlastného vývozu a získavanie potrebných zdrojov surovín prostredníctvom dislokácie vlastných zahraničných investícií predovšetkým v Afrike a Latinskej Amerike. Akumulácia obrovských aktív nominovaných hlavne zo zahraničného obchodu s USA, ktoré sa stali najvýznamnejším prejavom prosperity Číny, sa po roku 2010 stali zároveň aj jej najväčším strategickým rizikom. Obrovská investičná výstavba vnútri krajiny priniesla prudký rast cien nehnuteľností a zvýšenie vnútornej zadĺženosti, čo malo aj nepriaznivé sociálne dôsledky. Zo značnej časti sa navyše ukázala ako neefektívne využitie naakumulovaných zdrojov a v konečnom dôsledku prispela

¹ Táto vedecká stať je súčasťou výskumného projektu MŠRaŠ SR VEGA na roky 2014 – 2016, č. 1/0550/14: *Nové výzvy v oblasti európskej energetickej bezpečnosti a ich vplyv na konkurencieschopnosť EÚ v horizonte do roku 2020.*

² prof. Ing. Peter Baláž, PhD.; Ekonomická univerzita v Bratislave, Obchodná fakulta, Katedra medzinárodného obchodu, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava; E-mail: balaz@euba.sk

³ Ing. Lukáš Harvánek; Ekonomická univerzita v Bratislave, Obchodná fakulta, Katedra medzinárodného obchodu, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava; E-mail: l.harvaneck89@gmail.com

k spomaľovaniu celkového ekonomického rastu (Baláž et al., 2013). Po XVIII. zasadnutí UV KSC bolo rozhodnuté prejsť k realizácii novej reformy v oblasti vonkajších ekonomických stykov krajiny a sústrediť sa na nové investície v zahraničí, hlavne také, ktoré budú dlhodobo zlepšovať konkurencieschopnosť čínskeho vývozu a stabilizovať jej bilaterálne obchodné vzťahy. Vývoj za obdobie finančnej krízy navyše potvrdil nevyhnutnosť ich diverzifikácie, a tak znížiť riziká súvisiace so značnou koncentráciou obchodu Číny na USA a najsilnejšie krajiny EÚ. Zároveň pochopila, že existuje značný odbytový potenciál v krajinách, ktoré sú kapitálovo „podvýživné“, ale majú určité systémove predpoklady pre intenzifikáciu bilaterálnych ekonomických vzťahov. Tie v konečnom dôsledku môžu pomôcť Číne získať nové odbytiská a získať priamy prístup napr. k novým technológiám alebo vedeckovýskumnej základni v takýchto krajinách (Baláž et al. 2010).

Vytvorenie konceptu šesťnástich krajín strednej a východnej Európy (SVE) zapojených do novokoncipovanej platformy spolupráce s Čínou tzv. 16+1 (Čína) má naplniť takéto strategické očakávania. Túto skupinu totiž tvorí, čo sa týka úrovne ekonomického rozvoja, veľkosti alebo historického vývoja, relatívne heterogénne zoskupenie európskych krajín, z ktorých väčšina patrí aj medzi nových členov európskej komunity. Ide o 11 členov EÚ (Bulharsko, Chorvátsko, Česko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Poľsko, Slovensko a Slovinsko) a 5 kandidátov EÚ (Albánsko, Bosna a Hercegovina, Macedónsko, Čierna Hora a Srbsko). Hlavnou črtou spájajúcou tieto krajiny je snaha o zapojenie sa do integračných procesov na starom kontinente, s hlavným cieľom ekonomicky sa priblížiť vyspelejším krajinám západnej Európy.

Keďže na strategické zámery krajín SVE negatívne vplyvajú dlhodobé finančné problémy eurozóny, pre ktoré západné krajiny sťahujú kapitál a obmedzujú investície v tomto teritoriálnom priestore, je logické, že na podporu vlastných dlhodobých zámerov, ktoré majú urýchliť ich ekonomický rast, hľadajú nových partnerov. Preto aj rešpektujú rastúci záujem Číny disponujúcej množstvom potenciálnych investičných zdrojov a ponúkajúcej ďalšie odbytové príležitosti a na strane druhej ponúkajúcej tovary či služby uplatniteľné na trhoch krajín SVE. Čína svojím bezprecedentným rastom za posledné tri desaťročia (v priemere okolo 10 % ročne) a najväčšími devízovými rezervami na svete v sume vyše 4 miliardy \$ takýmto strategickým partnerom je. Realizácia konkrétnych projektov spolupráce so 16 krajinami SVE v podobe projektov spolupráce schválených v roku 2012 vo Varšave, založenie Sekretariátu so sídlom v Pekingu či každoročné samity lídrov s množstvom konkrétnych opatrení a s nasledujúcou kontrolou ich plnení predstavujú začiatok nových vzťahov týchto obchodných partnerov.

1 Metodika práce

Cieľom vedeckého článku je definovanie východiskovej pozície a skúmanie potenciálnych predpokladov spolupráce krajín SVE 16 (na príklade Slovenskej republiky) s Čínou. Naplnenie tohto cieľa podporí rozbor súčasného stavu vývoja formátu spolupráce týchto partnerov uskutočnený na báze analýzy vzájomnej obchodnej výmeny SR a Číny. Práca je rozdelená do dvoch kapitol, pričom druhá časť pozostáva zo siedmich podkapitol. Úvod druhej kapitoly opisuje vývoj a súčasné postavenie čínskej ekonomiky v medzinárodnom obchode. Ten nám dáva určitý obraz o obrovskom potenciáli, ale aj celkovom teritoriálnom a vecnom smerovaní v presadzovaní ekonomických záujmov

tejto krajiny. Nadväzuje naň analýza vzájomnej obchodnej spolupráce medzi 16 krajinami SVE a Čínou. Jadrom druhej kapitoly je definovanie vývoja formátu spolupráce a inštitucionálne zázemie spolupráce. Ďalej opisuje formálne zastrešenie spolupráce v rámci medzinárodných pravidiel, čo môže slúžiť ako východisko pre argumenty voči kritike Bruselu tejto spolupráce. Druhá časť druhej kapitoly opisuje konkrétne výstupy spolupráce a možnosti využitia pre Slovenskú republiku a EXIMBANKU SR, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou v štátnej exportnej schéme SR.

K vecnému naplneniu cieľa tohto článku sa využijú najmä pokročilejšie metódy vedeckej práce založenej na vyhodnocovaní primárnych a sekundárnych údajov, cez kvalitatívne metódy vedeckej práce, ako sú: analýza, syntéza, indukcia, dedukcia a takisto štatistické metódy a metódy komparácie. Vzhľadom na aktuálnosť témy boli použité najmä knižné a elektronické informačné zdroje. Na získanie údajov sme využili databázy renomovaných medzinárodných inštitúcií ako MMF, Svetová banka, UNCTAD a OECD, čínskych a slovenských ministerstiev a vládnych špecializovaných agentúr. Na detailnejšie informácie týkajúce sa formátu spolupráce 16 krajín SVE a Číny sme využili internetový portál tohto formátu spolupráce, výsledky rokovaní vlády SR, údaje EEAS a iné. Pri práci sme tiež využili konzultácie s príslušnou sekciou Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky a v EXIMBANKE SR.

2 Výsledky a diskusia

Nasledujúca časť state sa venuje postaveniu čínskej ekonomiky v medzinárodnom obchode ako kľúčovému účastníkovi formátu spolupráce 16 krajín SVE a Číny. Ďalej analyzuje jej najdôležitejšie východiská a možné oblasti ich využitia pre podporu ekonomických záujmov Slovenskej republiky.

2.1 Postavenie Číny v medzinárodnom obchode

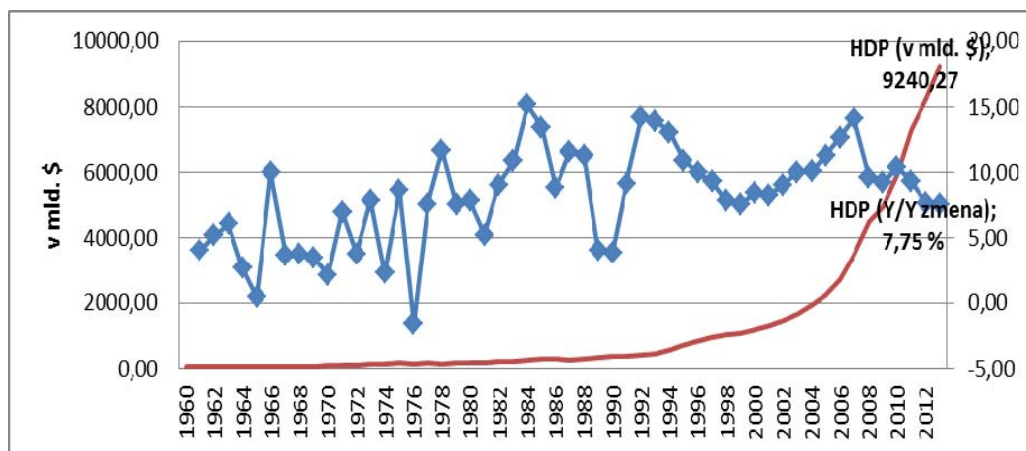
Výrazný ekonomický rast ČĽR počas posledných dvadsiatich rokov generuje stále viac empirických štúdií, ktoré sa snažia vysvetliť nástup čínskej ekonomiky na medzinárodnú scénu. V porovnaní s inými rozvíjajúcimi sa krajinami alebo transformujúcimi sa ekonomikami východnej Európy, Čína predstavuje vyčnievajúci príklad úspechu. Takmer všetci odborníci a štúdie týkajúce sa úspechu čínskej ekonomiky sa zhodnú na dvoch základných faktoroch, a to politike otvárania sa zahraničiu a množstve domácich reforiem na podporu ekonomického rastu. Medzi ďalšie aspekty sa zaraďujú schopnosť prilákať zahraničné technológie a kapitál, obrovské množstvo lacnej pracovnej sily a lacné energetické vstupy, ktoré sú dostupné v krajine vďaka 70-percentnému podielu uhlia v jej energetickom mixe, ktorý z 90 % tvoria fosílna palivá. (IEA, 2015).

Všetky uvedené faktory sa podpísali pod fakt, že Čína sa zo zanedbateľnej medzinárodnej pozície (do roku 1994) stala v roku 2010 druhou najväčšou ekonomikou na svete po USA, s prihliadnutím na hrubý domáci produkt v stálych cenách (rok 2014: Čína: 10,3 bil. \$; USA: 17 bil. \$) a pri meraní v parite kúpnej sily (PPP) dokonca v roku 2014 predbehla USA a stala sa najväčšou ekonomikou na svete (MMF, 2015). V roku 2012 bola po USA druhým najväčším prijímateľom priamych zahraničných investícií (PZI) na svete. V roku 2013 prilákala PZI v sume 123 mld. \$. Odchádzajúce investície

z Číny takisto za posledných desať rokov dramaticky vzrástli zo sumy 12 mld. \$ v roku 2005 na 101 mld. \$ v roku 2013, čím sa dostala na tretie miesto po USA a Japonsku. (Stuchlíková, 2014 a UNCTAD, 2015).

Hoci tempo ekonomického rastu v Číne dlhodobo dosahuje úroveň nad 7 %, ide o spomalenie v porovnaní s obdobiami medzi rokmi 2000 až 2007, keď presahovalo 10 % a blížilo sa až k rekordným 14 %. Z pohľadu RTE ide síce o obdivuhodné tempá, keďže ich hospodárstva zaznamenávajú medziročný rast za rok 2014 na úrovni 2,4 % v USA a -0,4 % v EÚ (Eurostat, 2015), z makroekonomického uhla pohľadu sa tempo čínskeho ekonomického rastu od roku 2007 nachádza v klesajúcom trende. Na druhej strane boli vysoké tempá odprevádzané aj značnou úrovňou inflácie. Tá však po roku 2013 osciluje pod 1 % a viaceré štúdie potvrdzujú riziko deflácie (College of Europe, 2013).

Graf 1 Vývoj HDP Číny (1960 – 2013, medziročná zmena, v mld. \$)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov WB 2015

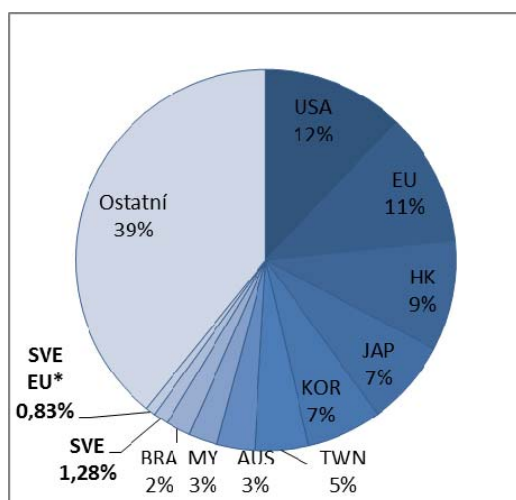
2.2 Vývoj zahraničnoobchodnej spolupráce 16 krajín SVE a EÚ vo vzťahu k ČĽR

Spoločnou črtou 16 krajín SVE je ich komunistické obdobie vývoja. Bez ohľadu na historické vzťahy, výrazný impulz k rozvoju spolupráce medzi týmito krajinami nastal na prelome rokov 2008/2009 po vypuknutí globálnej finančnej krízy a potom dlhovej krízy v eurozóne, ktoré výrazne oslabili ekonomickú situáciu na starom kontinente. Hoci sa Čína ponúka ako komplementárny partner ekonomickej spolupráce, podiel krajín SVE na jej zahraničnom obchode predstavoval v roku 2013 iba 1,28 %. V hodnotovom vyjadrení táto suma predstavuje 55 mld. \$. V porovnaní s rokom 2003 však išlo o 6,3-násobný nárast. Pri pohľade na vzájomnú výmenu krajín SVE, ktoré sú členmi EÚ, táto suma dosahovala 35,6 mld. \$. Za sedem mesiacov minulého roka sa zvýšil celkový obchod medzi zúčastnenými krajinami v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka o 10,6 %. Import do Číny zo 16 krajín SVE vzrástol v sledovanom období o 19 %. Bilaterálne investície medzi Čínou a 16 krajinami SVE dosiahli v roku 2013 su-

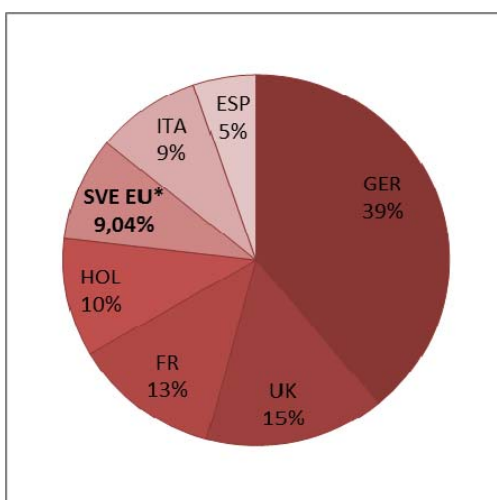
mu 3 mld. \$ v oblastiach ako financie, právne poradenstvo, nehnuteľnosti, priemysel, poľnohospodárstvo a infraštruktúra (Eurostat, 2014).

SVE sú väčšinou malé ekonomiky, ich zahraničný obchod s Čínou tvorí v porovnaní so západnými partnermi z EÚ veľmi malú časť ich celkového zahraničného obchodu (napr. PL – 1 %, ČR – 1,1 %, SR – 2,5 %) a ich podiel na celkovej zahraničnoobchodnej výmene EÚ – Číny dosahuje PL – 2 %, ČR – 2,2 %, SR – 0,7 %). Ako môžeme vidieť v grafe 1, západné krajiny EÚ sa spolu podieľajú na zahraničnom obchode Číny takmer 10 %, kým EÚ krajiny SVE necelým percentom. Po zahrnutí aj nečlenských krajín EÚ podiel 16 krajín SVE na celkovom zahraničnom obchode Číny dosahuje 1,28 %. Najväčším obchodným partnerom Číny v rámci EÚ je Nemecko (39 %), UK (15 %), FR (13 %), HOL (10) a prvú päťku uzatvára zoskupenie krajín strednej a východnej Európy patriace do EÚ – SVE EÚ (9,4 %). (Eurostat, 2014).

Graf 2 Podiel vybraných krajín/zoskupení na ZO Číny (2013)

Graf 3 Podiel vybraných krajín EÚ na ZO EÚ s Čínou (2013)

Zdroj: Eurostat, Deutsche Bank Research. 2015

Zdroj: Eurostat, Deutsche Bank Research. 2015

*SVE EÚ – krajiny SVE, ktoré sú členmi Európskej únie, TWN – Taiwan, MY – Malajzia, BRA – Brazília

2.3 Vývoj formátu spolupráce 16 krajín SVE a Číny

Myšlienka výrazne posilniť spoluprácu medzi 16 krajinami SVE a Čínou vzišla prvýkrát v júni 2011 počas ekonomického a obchodného fóra v Budapešti. V apríli 2012 bývalý čínsky premiér Wen Tia-pao počas samitu lídrov 16 krajín SVE a Číny usporiadaného ako pokračovanie ekonomického a obchodného fóra predstavil v rámci prehľadovania hospodárskych, obchodných, investičných, kultúrnych väzieb a v rámci spolupráce v oblasti turizmu a vzdelania 12 konkrétnych krokov vzájomnej spolupráce. Tieto opatrenia zahŕňajú vytvorenie špeciálnej úverovej linky v sume 10 mld. \$ (zostatok ku koncu roku 2014 1,7 mld. \$), založenie fondu na spoluprácu v oblasti investícií v sume 500 mil. \$, vysielanie delegácií na podporu obchodu a investícií do krajín SVE, vytvorenie expertného poradenského výboru, ktorý bude zastrešovať výstavbu dopravných

sietí, rozvoj ekonomických a technologických parkov v rámci spolupráce čínskych podnikov a krajín SVE a i.

Na druhom samite lídrov v Bukurešti sa zúčastnené strany dohodli na ďalšom prehľbovaní spolupráce, keď odobrili Bukurešťské usmernenie pre spoluprácu Číny a 16 krajín SVE (*Bucharest Guidelines for Cooperation between China and CEE*), ktoré už obsahovalo 50 kooperačných iniciatív v oblasti finančných mechanizmov, obchodu, prepojitelnosti, zelenej energetiky, občianskych výmen a výmen na úrovni miestnych samospráv. Najdôležitejším bolo odštartovanie Investičného kooperačného fondu Číny – krajín SVE (fáza jedna), ktorý alokoval investície do projektov v Bosne a Hercegovine, Čiernej Hore, Srbsku a Maďarsku.

Na treťom samite lídrov, ktorý sa konal 16. decembra v Belehrade, sa krajiny dohodli na ďalších konkrétnych opatreniach prehľbovania spolupráce, ako je napríklad vytvorenie investičného fondu na PPP v sume 3 mld. \$, z ktorého zdroje môže čerpať 16 krajín SVE. Na záver stretnutia bol prijatý otvorený a právne nezáväzný dokument „Belehradské usmernenie („*The Belgrade Guidelines for Cooperation between China and Central and Eastern European Countries*“). Dohodlo sa, že ďalšie stretnutie vo formáte Čína a SVE16 na úrovni predsedov vlád bude v roku 2015 v Číne a v roku 2016 v Českej republike.

Stretnutím na najvyššej úrovni je *samit lídrov/predsedom vlád*. Doposiaľ sa konali tri samity (Varšava, Bukurešť, Belehrad) a v pláne je štvrtý v Pekingu (2015) a piaty v Prahe (2016). Periodicita – ročná. Plánované sú aj stretnutia na ministerskej úrovni (zasadnutie ministrov zdravotníctva v Prahe, 2015). Popri samite lídrov sa koná *stretnutie národných koordinátorov* (Peking – 2012, Bukurešť – 2013). Ambíciou je takisto každoročne organizovať *výročné zasadnutie Sekretariátu*, kde by sa zhodnotila spolupráca za daný rok a predstavili ciele a opatrenia na ich dosiahnutie a spolupráca na ďalší rok. V rámci prehľbovania spolupráce sa tiež uskutočňujú *sympóziá* či *sektorové ad-hoc podujatia*, ako napríklad ekonomické a obchodné fórum (Budapešť – 2011, Varšava – 2012), fórum pre spoluprácu v oblasti obchodu a poľnohospodárstva (Hefei, 2013), kultúrne fórum (Peking – 2013) a *semináre a konferencie*. Prehľad zrealizovaných a plánovaných podujatí detailne opisuje príloha 2.

Inštitucionálne zázemie spolupráce

V rámci rozširovania spolupráce, ktoré predstavil čínsky premiér počas samitu vo Varšave, vznikol *Sekretariát pre spoluprácu* medzi krajinami SVE a Čínou. Sekretariát je čínskou inštitúciou, ktorá patrí pod čínske ministerstvo zahraničných vecí. Táto inštitúcia má na starosti stanovenie cieľov, komunikáciu a koordináciu spolupráce medzi zúčastnenými stranami, koordináciu medzi čínskymi inštitúciami, prípravu stretnutí lídrov, prípravu ekonomických a obchodných fór a implementáciu výsledkov týchto stretnutí. Sekretariát takisto zastrešuje národných koordinátorov a koordináciu príslušných ministerstiev, sekcií, agentúr a pracovných skupín medzi Čínou a SVE 16.

Generálnym tajomníkom tohto sekretariátu je čínsky zástupca ministra zahraničných vecí Wang Chao, výkonným sekretárom je generálny riaditeľ sekcie európskych

záležitostí Liu Haixing a námestník sekretára je námestník GR sekcie európskych záležitostí Chen Bo.⁴

2.4 Formálne zastrešenie spolupráce v rámci medzinárodných pravidiel

Súlad s pravidlami WTO

Hoci formovanie regionálnych zoskupení svojich členov sa snaží Svetová obchodná organizácia (WTO) pre svojich členov obmedziť, pri súčasných zdĺhavých a neúčinných multilaterálnych rokovaniach v rámci WTO regionalizmus vo svete nabera na význame. Keďže všetci členovia formátu spolupráce 16 krajín SVE a Číny sú riadnymi členmi alebo pozorovateľmi (Srbsko a Bosna a Hercegovina) WTO, pre všetkých platí princíp nediskriminácie ostatných členov. Porušiť ho môžu iba na základe určitých výnimiek (čl. XXIV GATT a čl. V GATS), pokiaľ regionálna dohoda nezvyší ochranu proti nečlenským štátom nad úroveň, ktorá existovala pred vytvorením regionálneho zoskupenia a i.

Súlad so Strategickým programom spolupráce EÚ – Čína 2020

Zúčastnené strany v reakcii na kritiku tejto spolupráce zo strany Bruselu viackrát zopakovali, že táto spolupráca je v súlade so vzťahmi medzi Čínou a EÚ a je to nástroj na naplnenie strategického programu spolupráce EÚ – Čína 2020 (Belehradské usmernenie. 2014). Šestnásť krajín SVE uznáva hlavný dokument spolupráce partnerstvo EÚ – Čína 2020, ktorý je výsledkom samitu EÚ – Čína v roku 2013. V časti I Obchod a investície kapitoly II bod 7 hovorí o nástrojoch na zlepšenie spolupráce medzi EÚ a Čínou: „*Využitie existujúcich bilaterálnych mechanizmov na zlepšenie spolupráce*“. Výraznejšie prehĺbenie spolupráce medzi 16 krajinami SVE a Čínou môže slúžiť ako naštartovanie spolupráce medzi EÚ a Čínou, ktorá v súčasnosti skôr stagnuje, ako by sa hýbala výraznejšie smerom vpred. Spolupráca EÚ – Čína by takisto mohla profitovať z historických diplomatických väzieb krajín SVE na Čínu. Rizikom vyplývajúcim z tohto strategického dokumentu EÚ – Čína 2020 je časť I Obchod a investície kapitola II bod 2 pri ambíciách dosiahnuť EU-China Investment Agreement, ktorá by v prípade vstupu do platnosti mala nahradiť všetky existujúce bilaterálne investičné zmluvy medzi Čínou a členskými štátmi EÚ.

Dobrovoľná účasť na formáte spolupráce

Účasť na aktivitách jednotlivých krajín a ich vecne príslušných subjektov na jednotlivých druhoch spolupráce v rámci formátu 16+1 je na báze individuálnych rozhodnutí, čím sa rešpektuje najmä záväzok členských krajín EÚ v oblasti spoločných politík.

⁴ Sekretariát pozostáva z čínskej strany z 18 členských inštitucionálnych jednotiek, hlavne verejnej správy, a to: medzinárodného oddelenia Ústredného výboru KSČ, Národnej rozvojovej a reformnej komisie, ministerstiev zahraničných vecí, vzdelávania, vedy a techniky, financií, dopravy, poľnohospodárstva, obchodu, kultúry, Emisnej banky, Združenia tlače, rádii, filmového a televízneho priemyslu, vládnej Správy cestovného ruchu, civilného letectva, Ústredného výboru mládeže KSČ, Rady vlády pre podporu exportu, Rozvojovej banky a Exportno-importnej banky. Sídlo sekretariátu tejto organizácie je zvyčajne v budove príslušného MZV 16 krajín SVE. Má určených národných koordinátorov (v prípade SR – MZVaE SR), ktorí majú na starosti komunikáciu s týmto sekretariátom (poznámka autorov).

Ekonomická spolupráca

Jedným z argumentov za spoluprácu 16 krajín SVE s východným partnerom je nižšia ekonomická úroveň v porovnaní so západnými krajinami EÚ a ich snaha o prilákanie prostriedkov na rozvoj v oblastiach ako infraštruktúra, priemysel, high-tech, a i. Tento argument platí obzvlášť v období po globálnej finančnej kríze a dlhovej kríze v eurozóne, keď mnoho západných spoločností sťahovalo svoj kapitál z regiónu SVE (pre neistotu a prísnejšie kapitálové požiadavky v rámci Bazileja III).

2.5 Konkrétne výstupy spolupráce 16 krajín SVE a Číny

Od zavedenia 12 krokov vzájomnej spolupráce vo Varšave v roku 2012 bol predstavený celý rad cieľov a na nich nadväzujúcich konkrétnych opatrení. Jednostranné opatrenia Číny boli doplnené o dvoj- a viacstranné „usmernenia“ (Bukureštské a Belehradské), ktoré definujú presné kroky prehlbovania spolupráce. Jedným zo základných cieľov spolupráce je zvýšenie vzájomnej výmeny tovarov a služieb, a to z na 100 mld. \$ do roku 2015 (plán v roku 2012). Je zrejmé, že tento cieľ sa v plnej miere nepodarí naplniť, ale vzájomná obchodná výmena týchto partnerov výrazne rastie. V roku 2013 predstavovala 50 mld. \$ a v roku 2014 sa zvýšila na 60 mld. \$. (Rokovania Vlády SR, 2015). Na naplnenie toho cieľa sa zúčastnené strany dohodli na konkrétnych opatreniach, ktorých plnenie na pravidelnej báze vyhodnocujú.

Detailný rozpis realizácie záväzkov vyplývajúcich zo vzájomnej spolupráce opisuje Príloha č. 1. Medzi najdôležitejšie opatrenia patrí inštitucionalizovanie spolupráce vznikom Sekretariátu so sídlom v Pekingu, čerpanie zdrojov zo špeciálnej úverovej linky v sume 10 mld. \$ na konkrétne projekty.⁵ Dalšími opatreniami je založenie fondu pre spoluprácu v oblasti investícií v prvej fáze v sume 500 mil. \$. Medzi ďalšie výstupy patrí organizácia fór, seminárov a prezentácií produktov a služieb krajín SVE na čínskych veľtrhoch a výstavách.⁶

2.6 Možnosti využitia formátu spolupráce pre Slovenskú republiku

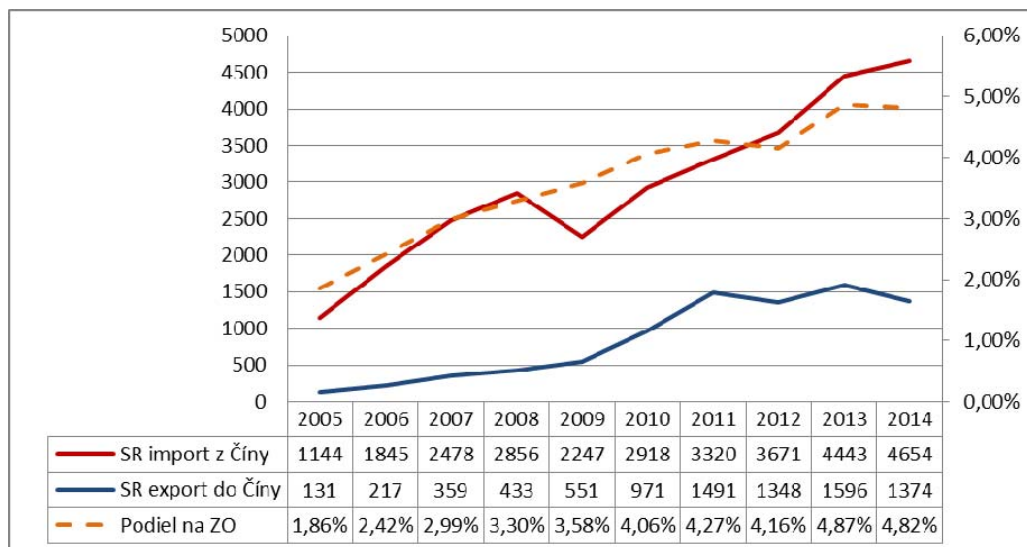
Hoci najväčšími obchodnými partnermi SR sú krajiny EÚ (dovoz – 63,7 %, vývoz 84,1 %), Čína je po Rusku druhým najväčším mimo európskym partnerom SR. V hodnotovom vyjadrení SR z Číny dovezla v roku 2014 tovary a služby v sume 4,56 mld. € a vyviezla za 1,37 mld. €. Podiel vzájomnej výmeny tovarov a služieb s Čínou tak na celkovom zahraničnom obchode SR dosahoval 4,82 %. Ide tak o výrazný nárast v porovnaní s rokom 2005, keď bola na úrovni 1,86 %. (MH SR, 2015).

⁵ Ide zatiaľ o tepelnú elektrárňu v Stanari v Bosne a Hercegovine, most Mihailo Pupina v Belehrade, diaľnicu Bar-Boljare v Čiernej Hore, plánovanú modernizáciu rýchlostnej železnice Budapešť-Belehrad, ktorá by mala byť dokončená do dvoch rokov a má pokračovať ďalej do Skopje (Macedónsko) a potom do Atén a do prístavu Pireus (Grécko).

⁶ Dalším záujemcom o zdroje z tohto fondu je napríklad Chorvátsko, ktoré ich chce využiť na modernizáciu letiska na ostrove Krk v Chorvátsku či zvýšenie kapacity tepelnej elektrárne v meste Osijek.

Graf 4 Vývoj importu, exportu SR a podielu ZO s Čínou na celkovom ZO SR (2005-2014, v mil. €, v %)

Zdroj: MH SR. 2015.

Pre Slovenskú republiku má obchod s Čínou vo formáte spolupráce SVE 16 a Číny výrazný rastový potenciál. Hoci fond v objeme 10 mld. \$, ktorý bol vytvorený v rámci 12 krokov prehĺbovania vzájomnej spolupráce v roku 2012, bol ku koncu roku 2014 takmer vyčerpaný (zostatok 1,7 mld. \$), SR z neho zatiaľ prostriedky nečerpala. Pre veľký záujem zúčastnených strán Čína ponúkla investičný fond na PPP, a to v objeme 3 mld. \$ (3. samit lídrov, 16. decembra 2014, Belehrad, Srbsko). Práve tu možno vidieť potenciálny priestor pre SR.

Ďalšou z možností využitia zdrojov plynúcich zo spolupráce je investičný fond (China-CEE Investment Cooperation Fund), ktorý má v prvej fáze disponovať 500 mil. \$. Ako už avizoval premiér SR R. Fico počas samitu lídrov v Bukurešti v roku 2013, využitie týchto zdrojov má v rámci SR zabezpečiť Slovenský investičný holding. Investície by smerovali do oblasti dopravnej infraštruktúry, energetiky, odpadového hospodárstva a podpore MSP. Konkrétnou indikovanou investíciou z čínskych zdrojov môže byť prečerpávacía hydroelektrárň na rieke Ipeľ. Jedným z ďalších návrhov je umiestnenie kancelárie Čínskej rady na podporu medzinárodného obchodu (China Council For Promotion of International Trade – CCPIT) v Slovenskej republike.

Ďalšími možnosťami prehĺbovania spolupráce je organizácia konferencií, fór, dialógov a sympózií na témy, ktoré sú prioritné pre danú krajinu. SR sa ponúkla v roku 2015 zorganizovať sympóziu na tému inovácií, technologickej spolupráce a medzinárodného transferu technológií.

2.7 Možnosti rozšírenia spolupráce EXIMBANKY SR s čínskymi exportno-úverovými agentúrami

Čína má dve exportno-úverové agentúry (Sinasure, China Eximbank) a štátnu China Development Bank, ktoré pôsobia v exportnom financovaní. Sinasure svojimi poistnými produktmi podporila v roku 2013 export čínskych spoločností v sume 327 mld. \$, čo predstavuje 15 % celkového exportu Číny. China Eximbanka priamym financovaním podporila čínske exporty v sume 40 mld. \$, čiže približne 2 % celkového exportu, a zahraničné úvery China Development Bank tvorili asi 3 – 5 % celkového exportu krajiny. Prevažná časť financovania exportu pripadá na tzv. veľkú štvorku, čiže štvoricu komerčných bánk (Agricultural Bank of China, Bank of China, China Construction Bank a Industrial and Commercial Bank of China) (OECD, 2015).

Pokiaľ ide o EXIMBANKU SR tá má podpísanú Rámcovú dohodu o spolupráci s čínskou exportno-úverovou agentúrou Sinasure od roku 2004 a Dohodu o spolupráci s inštitúciou China Eximbank, ktorú obe strany podpísali v júni 2010. V rámci špeciálnej úverovej linky v sume 10 mld. \$, z ktorej môže čerpať 16 krajín SVE, a ku koncu roku 2014 bol jej zostatok 1,7 mld. \$, možno požiadať o čerpanie týchto zdrojov okrem iných aj prostredníctvom China Eximbank. Na základe dostupných informácií však nebolo jasné, či protistrana môže byť EXIMBANKA SR.

Sinasure

Produktovému portfóliu Sinasure dominuje poistenie krátkodobých exportných úverov – ST (77 – 80 %), poistenie úverov súvisiacich s domácim obchodom (8 – 11 %), poistenie investícií v zahraničí (5 – 8 %) a poistenie strednodobých a dlhodobých exportných úverov (4 – 7%). Segmentu MLT dominujú odberateľské úvery. MLT a poistenie investícií realizuje v mene čínskeho ministerstva financií. V porovnaní s EXIMBANKOU SR poskytuje identické produkty, rozdielne je napríklad poistenie refinančných úverov alebo poistenie voči porušeniu kontraktu.⁷

China Eximbank

Poskytuje najmä dodávateľské úvery, kde priemerná lehota splatnosti je zrejme kratšia ako 5 rokov. Pri odberateľských úveroch lehota splatnosti prekračuje 10 rokov. China Eximbank poskytla v roku 2013 financovanie exportu v sume 40 mld. \$, pričom spolu s dovoznými úvermi a ostatnými úvermi poskytla spolu 130 mld. \$. Z exportného financovania objem dodávateľských úverov v roku 2013 predstavoval 31 mld. \$ a dodávateľských 9 mld. \$. Poskytuje takisto oficiálnu rozvojovú pomoc vo forme zvýhodnených úverov.⁸

China Development Bank

Čínska rozvojová banka (China Development Bank – CDB) sa stala v posledných rokoch veľmi aktívnou v exportnom financovaní. Neexistuje však žiadny jasný dôkaz o

⁷ Sinasure má 18 pobočiek, 6 kancelárií a 2 špeciálne poradenské pobočky v Číne, v Londýne eviduje jednu reprezentatívnu kanceláriu. Ku koncu roku 2013 mala 2 509 zamestnancov.

⁸ Eximbanka má 22 pobočiek v Číne a 3 kancelárie v zahraničí (Paríž, Petrohrad, Johannesburg). Ku koncu roku 2013 evidovala 2 336 zamestnancov (OECD, 2014).

tom, či tieto činnosti by mali byť klasifikované ako štátom podporované exportné úvery. Celková naakumulovaná dlžná suma CDB vo forme zahraničných úverov predstavovala ku koncu roku 2013 sumu 261 mld. \$, čiže trojnásobok sumy China Eximbank. Priemerné ročné tempo rastu týchto úverov CDB predstavovalo 32 % medzi rokmi 2009 – 2013. Zahraničné úvery tak predstavovali takmer štvrtinu celkového úverového portfólia CDB. CDB mala ku koncu roku 2013 8 468 zamestnancov (OECD, 2014).

Záver

Dynamika rastového rozmeru čínskej ekonomiky naberá vo svetovom hospodárstve stále na význame. EÚ je pre Čínu najväčším obchodným partnerom a participácia tejto krajiny sa rýchlo zvyšuje. To sa týka aj prieniku PZI, čo v konečnom dôsledku spolurozhoduje o raste vzájomnej obchodnej výmeny v budúcnosti. Rastúcu úlohu v tomto procese hrajú aj krajiny 16 SVE a týka sa to takisto SR (výmena vzrástla z 2 % v roku 2005 na 5 % v roku 2014). Pre našu vysoko exportne vysoko orientovanú ekonomiku je preto nevyhnutné, aby priebežne rekognoskovala všetky možnosti rozvoja spolupráce s týmto obchodným partnerom.

Bez ohľadu na existujúce diplomatické a politické väzby, ktoré siahajú do sedemdesiatych rokov minulého storočia, významný potenciál spolupráce ponúka práve analyzovaný formát spolupráce 16 krajín SVE, ktoré majú medzi sebou aj dlhodobé ekonomické väzby práve s Čínou. Ten za posledné tri roky stále viac napreduje a rozširuje formy vzájomnej kooperácie. Nejde len o politické proklamácie, ale o konkrétne kroky spolupráce a schvaľovanie aj realizáciu nových projektov. Hoci zo strany orgánov EÚ nie sú tieto nové iniciatívy oficiálne podporované, sú v súlade s platnými pravidlami WTO a podporujú strategické rozvojové zámery 16 SVE. Napokon urýchlenie ich ekonomického rastu je aj globálnym cieľom celej európskej komunity, aj keď odteraz nie sú z jej strany z rôznych dôvodov výrazne investične podporované. Ukazuje sa, že rastúci súlad v strategickom partnerstve EÚ – ČĽR či potreba nahradiť chýbajúci rozvojový kapitál ako dôsledok globálnej finančnej a dlhovej krízy v eurozóne v konečnom dôsledku nie sú v žiadnom vnútornom systémovom rozpore (Baláž et al., 2010).

Slovenská republika doteraz v konkrétnych výstupoch spolupráce výrazne nefigurovala. Najnovšie však prejavila záujem o využitie investičného fondu v sume 500 mil. \$ cez Slovenský investičný holding či zorganizovanie rôznych sympózií venujúcich sa inováciám, technologickej spolupráci a medzinárodnému transferu technológií. Potenciál v rámci prehlbovania spolupráce predstavuje aj aktívna účasť či organizovanie konferencií, fór a dialógov na témy, ktoré sú prioritné pre ekonomické záujmy SR. S rozvojom spolupráce so zahraničnými partnermi neoddeliteľne súvisí činnosť celého podporného inštrumentária slovenského exportu, najmä pokiaľ ide o EXIMBANKU SR.

Značný potenciál možno vidieť v prehlbovaní spolupráce s čínskymi partnermi v tejto oblasti, ako sú: Sinosure, China Eximbank alebo China Development Bank, hlavne pri podpore obchodnej výmeny tovarov a služieb obchod krajín alebo podpore projektov v tretích krajinách. Rastúci záujem o čínske investície v 16 SVE by mohol pomôcť aktivizovať aj viaceré slovenské firmy v oblasti energetiky, dopravy alebo priamej realizácie vývozu rôznych ďalších investičných celkov.

Zoznam bibliografických odkazov

- Baláž, P. et al. (2010). *Medzinárodné podnikanie V*. Bratislava: Sprint dva.
- Baláž, P., Szökeová, S., & Zábajník, S. (2013). *Čínska ekonomika: Nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva*. Bratislava: Sprint dva.
- China-CEE. (2015). *Cooperation between China and Central and Eastern European Countries*. Dostupné 24. marca 2015 na <http://www.china-ceec.org/eng/index.htm>
- China.CN. (2014). *Forum on China-CEE relations opens in Beijing*. Dostupné 25. marca 2015, na http://www.china.org.cn/china/2014-09/12/content_33495480.htm
- China Embassy in CZ. (2012). *The Minute of the Inaugural Conference of China-CEE Cooperation Secretariat and the First National Coordinators Meeting*. Dostupné 24. marca 2015 na <http://www.chinaembassy.cz/cze/zgwx/t969491.htm>
- College of Europe. (2013). *EU-China Observer*. Dostupné 27. marca 2015, na <https://www.coleurope.eu/website/study/eu-international-relations-and-diplomacy-studies/research-activities/eu-china-observer>
- Deutsche Bank Research. (2014). *China-EU Relations: Gearing up for growth*. Dostupné 18. marca 2015, na https://www.dbresearch.com/PROD/DBR_INTERNET.pdf
- EEAS. (2015). *EU-China Strategic Agenda for Cooperation*. Dostupné 20. marca 2015, na http://eeas.europa.eu/china/docs/20131123_agenda_2020__en.pdf
- European Institute for Asian Studies. (2014). *China-CEE relations: Diving Line or Business as usual?* Dostupné 20. marca 2015, na http://eias.org/sites/default/files/EIAS_Event_Report_China-CEE_23.01.2014.pdf
- Euractiv. (2014). *China Boost investment in Central and Eastern Europe*. Dostupné 13. marca 2015, na <http://www.euractiv.com/sections/europes-east/china-boosts-investment-central-and-eastern-europe-310997>
- Eurostat. (2015). *Key European Statistics*. Dostupné na <http://ec.europa.eu/eurostat/web/international-trade/data/database>
- MH SR. (2015). *Štatistiky zahraničného obchodu*. Dostupné na <http://www.economy.gov.sk/zahranicny-obchod-2013/140725s>
- MOFCOM. (2014). *Brief Statistics on China's Import & Export in January-December 2013*. Dostupné 1. apríla 2015, na <http://english.mofcom.gov.cn/article/statistic/BriefStatistics/201401/20140100466521>.
- MMF. (2015). *World Economic Outlook 2014*. Dostupné 1.-4. apríla 2015, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2014/01/pdf/text.pdf>
- OECD. (2015). *China Export Credit Policies and Programmes*. Working Party on Export Credits and Credit Guarantees. Dostupné na <http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=TAD/ECG%282015%293&doclanguage=en>
- Rokovania vlády SR 2015. Dostupné na <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/Vyhľadavanie?textHladat=16%20SVE&ajVSuboroch=False&searchType=0&page=1>
- Stuchlíková, Z. (2014). *Japonská ekonomika ve 21. století. Trendy a problémy*. Praha: Oeconomica.

The Polish Institute of International Affairs. (2014). *China and the CEE Look for New Development Opportunities*. Dostupné na http://www.pism.pl/files/?id_plik=18852

UNCTAD (2015). *Statistics*. Dostupné na <http://unctad.org/en/pages/Statistics.aspx>

World Bank. (2015). *World Development Indicators*.

WTO. (2015). *Members and observers of the WTO*. Dostupné na https://www.wto.org/english/t_hewto_e/countries_e/org6_map_e.htm

Príloha 1 Zoznam konkrétnych 12 bodov spolupráce a ich implementácia v SR

Bod	Opis 12 krokov prehĺbenia vzájomnej spolupráce (2012)	Implementácia (SR) 2015
1.	Vytvorenie inštitucionálneho rámca spolupráce (sekretariát). Zastrešovať spoluprácu bude čínske ministerstvo zahraničných vecí, 16 krajín SVE sa má zapájať na základe dobrovoľnosti, pre každú sekciu spolupráce sa určí kontaktné oddelenie.	Vznik: september 2012
2.	Vytvorenie špeciálnej úverovej linky v sume 10 mld. \$, z ktorej určitá časť bude formou zvýhodnených úverov, so zameraním na spoluprácu v oblastiach ako infraštruktúra, vysoké a nové technológie, zelená ekonomika. 16 krajín SVE môže podávať žiadosť o tieto zdroje Národnej rozvojovej banke Číny, Exportno-importnej banke Číny, Priemyselnej a obchodnej banke Číny, Stavebnej banke Číny, Bank of China alebo China Citic Bank. /Zostatok tejto linky bol ku koncu roka 1,7 mld. \$.	Financované: tepelná elekt. v Stanari v BaH, most Mihailo Pupina v Belehrade, diaľnica Bar-Boljare v Čiernej Hore, rýchlостná železnica Belehrad-Budapešť, výstavba druhého bloku tepelnej elektrárne Kostolac. Záujem: modernizácia letiska na ostrove Krk v Chorvátsku, zvýšenie kapacity tep. elektrárne v meste Osijek.
3.	Založenie fondy pre spoluprácu v oblasti investícií „China- CEE Investment Cooperation Fund medzi zúčastnenými stranami s cieľom získať v prvej fáze 500 mil. \$.	SR plánuje vytvoriť Slovenský investičný holding , ktorý by koordinoval čerpanie zdrojov z tohto fondu. Záujem SR v oblasti dopravnej infraštruktúry, energetiky, odpadového hospodárstva a podpory MSP. Indikovanie investície – prečerpávacia hydroelektrárň na rieke Ipeľ.
4.	Čína vyšle do 16 krajín SVE misie s cieľom podpory obchodu a investícií a definuje konkrétne kroky na podporu bilaterálneho spolupráce v týchto oblastiach. (Čína chce zvýšiť vzájomný obchod do roku 2015 na 100 mld. USD.	V roku 2013 objem vzájomného obchodu predstavoval 50 mld. USD, v roku 2014 vzrástol na 60 mld. USD.
5.	Čína povzbudí čínske spoločnosti pri zakladaní alebo rozširovaní ekonomických a technologických zón v krajinách 16 SVE.	V Číne už pôsobí viac ako 1 000 spoločností zo SVE.
6.	Čína je pripravená aktívne skúmať možnosti finančnej spolupráce (menové swapy, zúčtovanie obchodu v lokálnych menách, založenie pobočiek bánk), čo má napomáhať hlavnému cieľu spolupráce.	Čína podpísala dohodu o menovom swape s Maďarsko a Albánskom. Inštitúcie Maďarska a Litvy investovali na čínskome medzibankovome trhu dlhopisov. (Belehradské usmernenie – 2014). Indikovanie záujmu SR o otvorenie zastúpenia čínskej banky v SR ako aj miestnej kancelárie Čínskej rady na podporu medzinárodného obchodu – CCPIT (Bukureštské usmernenie – 2013)

7.	Založenie expertného poradenského výboru dohliadajúceho na výstavbu dopravnej siete medzi Čínou a 16 SVE. Koordinátorom má byť čínske ministerstvo obchodu a krajiny 16 SVE sa môžu zapojiť dobrovoľne . Partneri preskúmajú možnosti výstavby diaľnic a železníc cez joint ventures, join contracting a i.	Jún 2014 – 1. zasadnutie Spoločnej pracovnej skupiny Čína – Maďarsko - Srbsko o spolupráci v oblasti dopravnej infraštruktúry.
8.	Posilniť spoluprácu v kultúre prostredníctvom zasadnutí na vyššej úrovni a stretnutí expertov.	Máj 2013 – 1. kultúrne fórum pre spoluprácu v Pekingu
9.	Poskytnúť 5-tisíc štipendií pre 16 krajín SVE počas ďalších piatich rokov	
10.	Vytvoriť alianciu na podporu turizmu. Koordinátorom má byť čínska vládna správa cestovného ruchu (China Tourism Administration). Otvorená má byť účasť orgánov civilného letectva, cestovným agentúra a leteckým spoločnostiam zúčastnených strán. Cieľom je vzájomná propagácia, rozvoj turistických destinácií a preskúmanie možnosti otvoriť ďalšie priame lety medzi Čínou a 16 krajinami SVE.	Máj 2014 – Uvádzacia konferencia Asociácie inštitúcií a firiem z oblasti cestovného ruchu v Budapešti.
11.	Vytvorenie výskumného fondu vzťahov medzi Čínou a 16 krajinami SVE. Čína je pripravená poskytnúť ročne 2 mil. RMB na podporu akademických výmen medzi výskumnými ústavmi a akademickým pracovníkmi zúčastnených strán.	
12.	Čína plánuje zorganizovať prvé stretnutie mladých politických lídrov.	Okt. 2013 – 1. stretnutie mladých politických lídrov v Pekingu.

Zdroj: Spracované z: China-ceec.org. Dostupné na <http://www.chinaceec.org/151/2015/01/26/41s5605.ht>

Príloha 2 Prehľad uskutočnených a plánovaných zasadnutí Číny a 16 krajín SVE

Dátum	Miesto	Účasť SR	Poznámka
Samity lídrov (Leaders Summit)			
Apr. 12	Varšava, PL		
Nov. 13	Bukurešť, RO		
Dec. 14	Belehrad, SRB		
2015	Peking, ČĽR		
2016	Praha, CZ		
Stretnutie ministrov			
Jún 14	Ningbo, ČĽR		stretnutie ministrov na podporu obchodu a hosp. spolupráce
2015	Praha, CZ		stretnutie ministrov zdravotníctva
Stretnutie národných koordinátorov			
Sep. 12	Peking, ČĽR		
Okt. 13	Bukurešť, RO		
Zasadnutie Sekretariátu			
Sep. 12	Peking, ČĽR		súvisiace so založením Sekretariátu
Dec. 12	Peking, ČĽR		
2015	Peking, ČĽR		plánované

Sektorové podujatia			
Ekonomické a obchodné fórum			
Jún 11	Budapešť, HU		
Apr. 12	Varšava, PL		
Fórum o poľnohospodárskom obchode a ekonomickej spolupráci			
Sep. 13	Hefei, ČĽR		
Okt. 14	Bukurešť, RO		
2015	Budapešť, HU		
Sympóziá			
Dec. 13	Peking, ČĽR		1. High-Level Symposium of Think Tanks
Sep. 14	Bled, SLO		2. High-Level Symposium of Think Tanks
			uskutočniť sympóziá think-thankov pravidelne
Máj 14	Sanghaj, ČĽR		S. na podporu inovácií, technologickej spolupráce a medzinárodného transferu technológií
2015	SK		S. na podporu inovácií, technologickej spolupráce a medzinárodného transferu technológií
Sep. 14	Xiamen, ČĽR		S. o podpore investícií
Kultúrne fórum pre spoluprácu			
Máj 13	Peking, ČĽR		
2015	?		
Dialóg o vzdelávaní			
Jún 13	Čchung-čching, ČĽR		
Fórum mladých politických lídrov			
Okt. 13	Peking, ČĽR		
Konferencie, semináre, pracovné skupiny, veľtrhy			
Aug. 12	Peking, ČĽR		Účasť miestnych samospráv a podnikov na spolupráci
Júl 13	Čchung-čching, ČĽR		Local Leaders Conference
Máj 14	Budapešť, HU		Asociácia Číny a SVE inštitúcií a firiem v oblasti cestovného ruchu
Jún 14	Peking, ČĽR		Zasad. Pracovnej skupiny Čína – Maďarsko – Srbsko o spolupráci v oblasti dopravnej infraštruktúry
Jún 14	Ningbo, ČĽR		Veľtrh spotrebného tovaru z krajín SVE
Jún 14	Riga, LV		Konferencia na vysokej úrovni o doprave, logistike a obchodných cestách: Prepojenie Ázie s Európou
Aug. 14	Praha, ČR		Stretnutie miestnych lídrov
Aug. 14	Praha, ČR		Čínske investičné fórum

Zdroj: Spracované z: China-ceec.org. Dostupné na <http://www.chinaceec.org/151/2013/11/20/41s1001.htm>